

Wpływ Covid-19 na finanse osobiste Polaków oraz mieszkańców Europy

Wyniki międzynarodowego badania Finansowy Barometr ING

Karol Pogorzelski

Sierpień 2020

Główne wnioski z badania

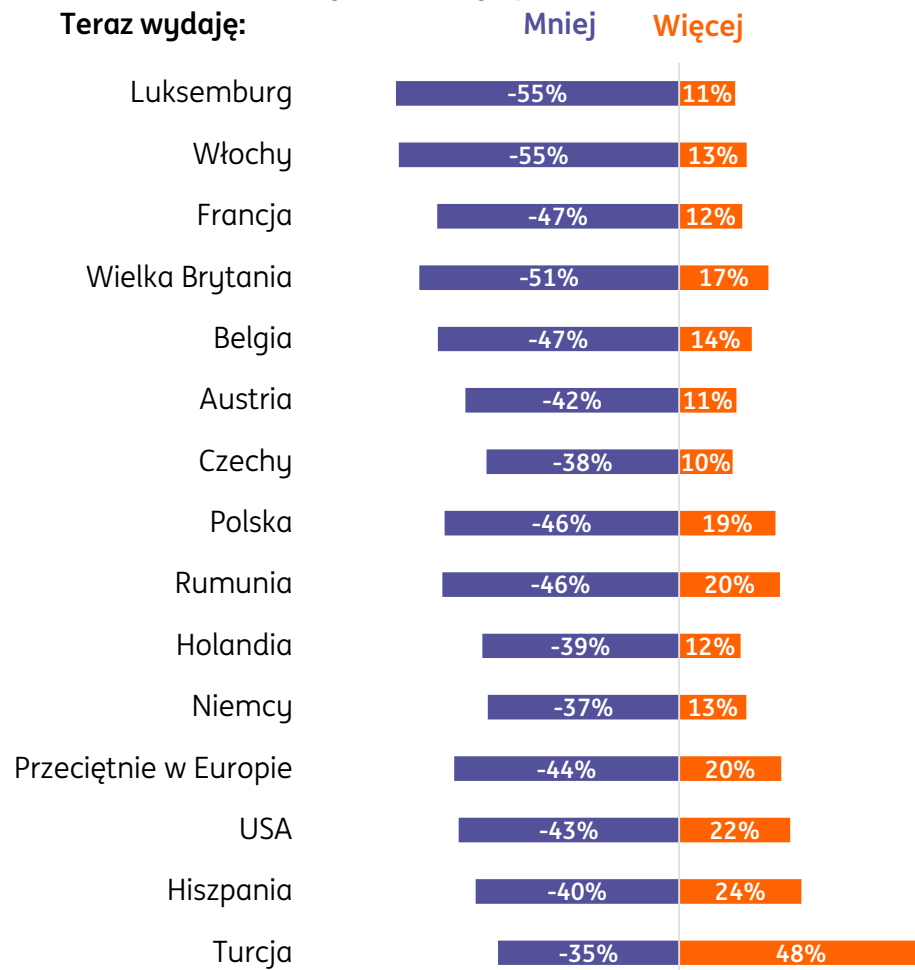
- Pandemia Covid-19 oprócz konsekwencji zdrowotnych spowodowała też zamrożenie całych sektorów gospodarczych i pogorszyła sytuację ekonomiczną wielu ludzi na całym świecie. W Polsce wpływ choroby był mniejszy niż w innych państwach, ale konsekwencje gospodarcze wciąż dotkliwe. Dotychczas co najmniej 132 tys. mieszkańców naszego kraju straciło pracę* a liczba ta z pewnością do końca roku się zwiększy. Jeszcze większa grupa Polaków doświadczyła spadku dochodów (przez przestoje w firmach, mniejszą liczbę zleceń u samozatrudnionych). W ramach Finansowego Barometru ING postanowiliśmy zbadać, jak wpłynęło to na postawy i zachowania finansowe Polaków i mieszkańców 14 innych krajów.
- **Ciężar finansowy pandemii Covid-19 rozłożony jest nierówno.** Większość z nas oszczędza teraz więcej, gdyż bardziej boi się o jutro i ma mniej okazji do wydawania (nie chodzimy do kina, na koncerty, nie jeździmy za granicę). Jednak ci, którzy stracili pracę lub część dochodów musieli niejednokrotnie sięgnąć po swoje oszczędności, aby zapłacić bieżące rachunki. Odsetek osób deklarujących posiadanie oszczędności w Polsce spadł z 71 do 68% a przeciętnie w Europie z 66 do 64%.
- **Obawy o bezpieczeństwo finansowe w związku z pandemią Covid-19 są powszechne, zwłaszcza w Polsce.** Oszczędności posiada stosunkowo wielu ludzi w Europie, ale u niewielu budzą one poczucie komfortu finansowego. Tak było jeszcze przed pandemią. Tylko 27% mieszkańców Europy deklarowało, że podziela tego rodzaju komfort, i tylko 15% Polaków – najmniej ze wszystkich nacji objętych badaniem. Jednym z powodów może być fakt, że Polacy częściej niż inne nacje deklarują, że lubią planować przyszłość i przygotowywać się na nią a rzadziej, że żyją z dnia na dzień.

* 132 tys. osób pobierało w lipcu dodatek solidarnościowy z ZUS przeznaczony dla osób, które utraciły prace po 15 marca 2020.

Covid-19 sprawił że wydajemy mniej...

Jak koronawirus wpłynął na to, w jaki sposób wydajesz lub oszczędzasz pieniądze?

Próba: Ok. 1000 osób w każdym ze wskazanych państw

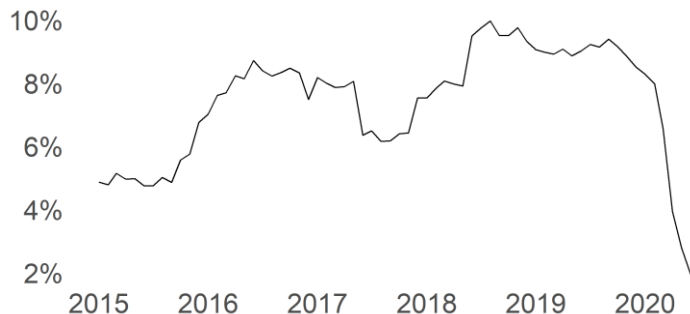

- Pandemia Covid-19 i związane z nią restrykcje spowodowały że wydajemy per saldo mniej pieniędzy. Tak przynajmniej sugerują odpowiedzi mieszkańców wszystkich państw objętych badaniem za wyjątkiem Turcji.
- Można to wyjaśnić splotem dwóch czynników. Po pierwsze pandemia Covid-19 zmniejszyła liczbę okazji do wydawania pieniędzy. W czasie pierwszej fali zachorowań (w marcu i kwietniu) wiele branż zostało zupełnie zamkniętych, m.in. Restauracje, zakłady fryzjerskie i kosmetyczne. Jednak nawet po odmrożeniu gospodarki pójście do kina, na koncert lub wydarzenie sportowe jest utrudnione lub niemożliwe.
- Po nawet jeśli ktoś nie został bezpośrednio dotknięty przez pandemię Covid-19 to może się obawiać, że poniesie jakąś szkodę w przyszłości (w związku z samą pandemią lub inną sytuacją awaryjną). Dlatego można przypuszczać, że do zmniejszenia wydatków skłania ludzi zwiększona przeczność.
- Polacy deklarują spadek wydatków mniej więcej jednakowo często jak mieszkańcy innych krajów. To dość zaskakujące, gdyż przebieg pandemii i lock-downu był w Polsce dotąd łagodniejszy niż np. na południu Europy. Sugeruje to większą potrzebę bezpieczeństwa finansowego mieszkańców naszego kraju.

W obliczu Covid-19 staramy się więcej oszczędzać...

- Mniejsze wydatki w czasie Covid-19 nie przekładają się automatycznie na większe oszczędności. W trakcie pandemii wiele osób utraciło część lub nawet całość dochodów. Chociaż więc aż 44% mieszkańców Europy zadeklarowało, że wydaje mniej pieniędzy, to jedynie 30% twierdzi, że oszczędza teraz więcej.
- Drugim, mniej istotnym źródłem tej dysproporcji jest oddłużanie się. Wydajemy mniej, ponieważ chcemy spłacić zaciągnięte zobowiązania lub nie chcemy zaciągać nowych. Skłania do tego większa niepewność co do przyszłego zatrudnienia i zarobków. Był to jeden z powodów, dla których wartość kredytów konsumpcyjnych udzielonych w polskich bankach znacząco spadła od początku roku. Drugim powodem było zaostrzenie polityki kredytowej przez banki.

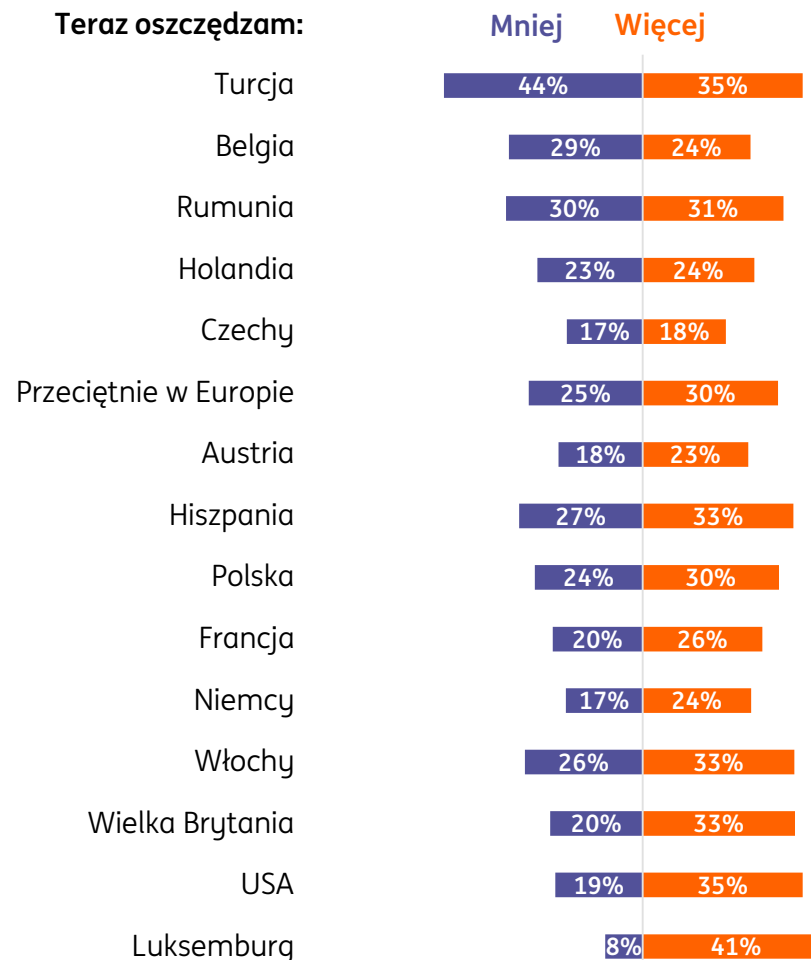
Wzrost wartości kredytów konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych w Polsce (w skali roku)

Źródło: NBP

Jak koronawirus wpłynął na to, w jaki sposób wydajesz lub oszczędzasz pieniądze?

Próba: Ok. 1000 osób w każdym ze wskazanych państw

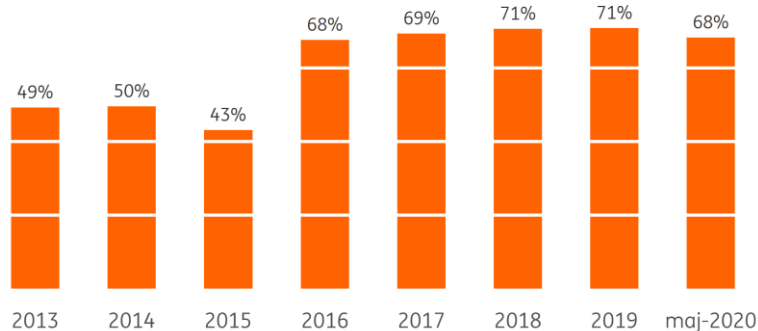

... ale nie wszyscy mogą sobie na to pozwolić

- Pandemia Covid-19 pozbawiła pracy i dochodów wielu ludzi na całym świecie. W Polsce dotyczy to co najmniej 132 tys. osób. Tylko częściowo rekompensują to zasiłki socjalne. Dlatego osoby te często muszą sięgnąć po swoje oszczędności, aby zapłacić bieżące rachunki.
- W konsekwencji coraz mniej osób, w prawie wszystkich krajach objętych badaniem, deklaruje posiadanie jakichkolwiek oszczędności. W Polsce ich odsetek spadł z 71 do 68%. W Europie z 66 do 64%.

Czy Twoje gospodarstwo domowe posiada jakiekolwiek oszczędności?

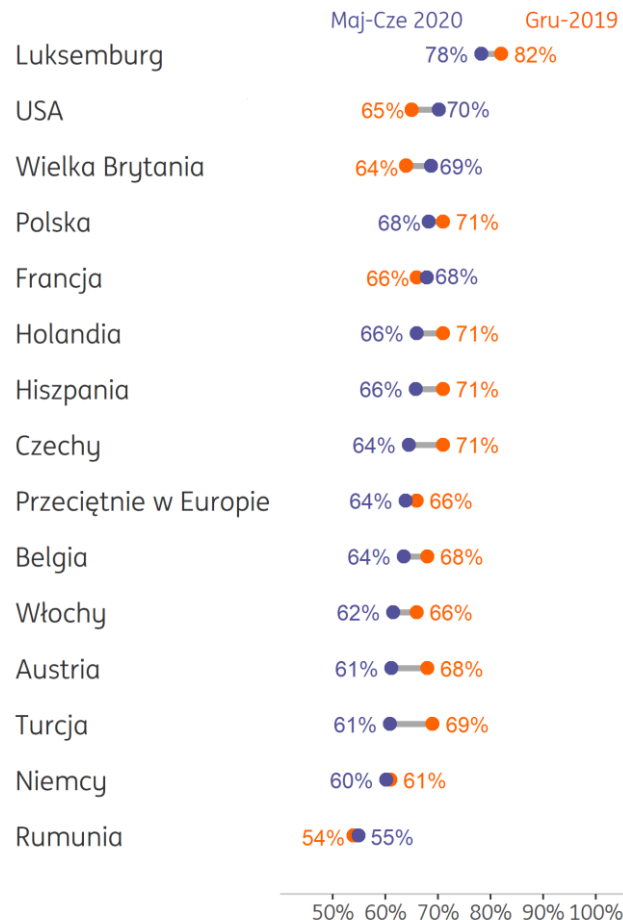
Próba: 1000-1015 mieszkańców Polski. W latach 2013-2019 pytanie zadawano na jesieni, w 2020 w maju

„Czy Twoje gospodarstwo domowe ma oszczędności?”

Odsetek odpowiedzi „tak”

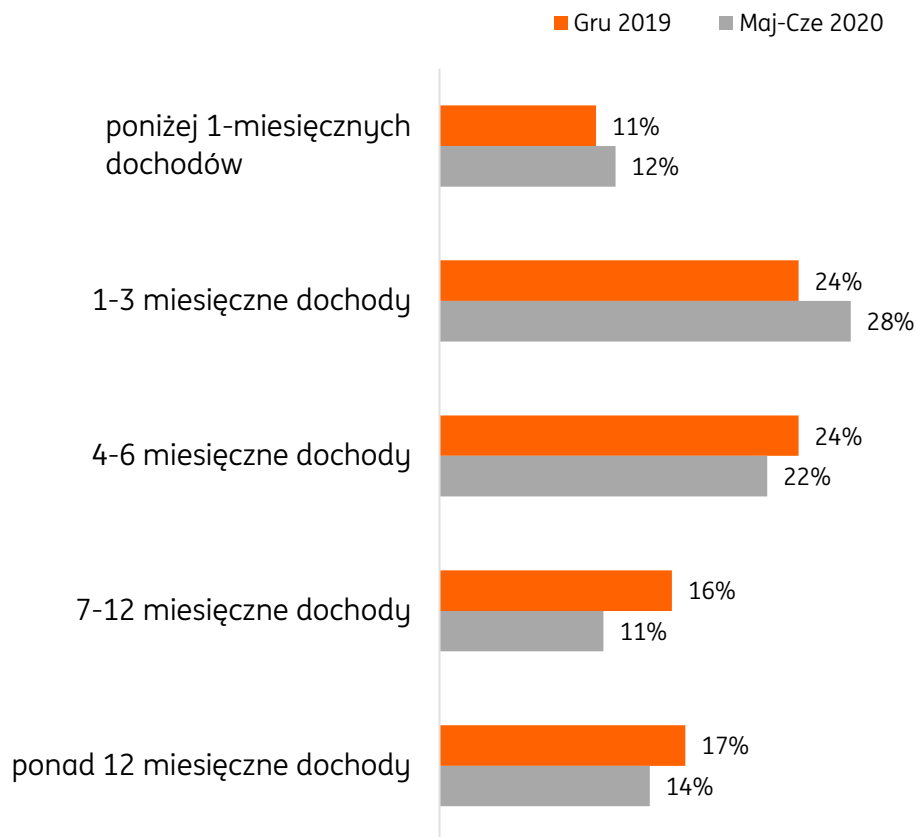
Próba: ok 1000 respondentów z każdego kraju

Wielkość deklarowanych oszczędności Polaków spadła

Jaka jest wysokość Twoich oszczędności, jako wielokrotność miesięcznych dochodów?

Próba: 700 mieszkańców Polski posiadających oszczędności

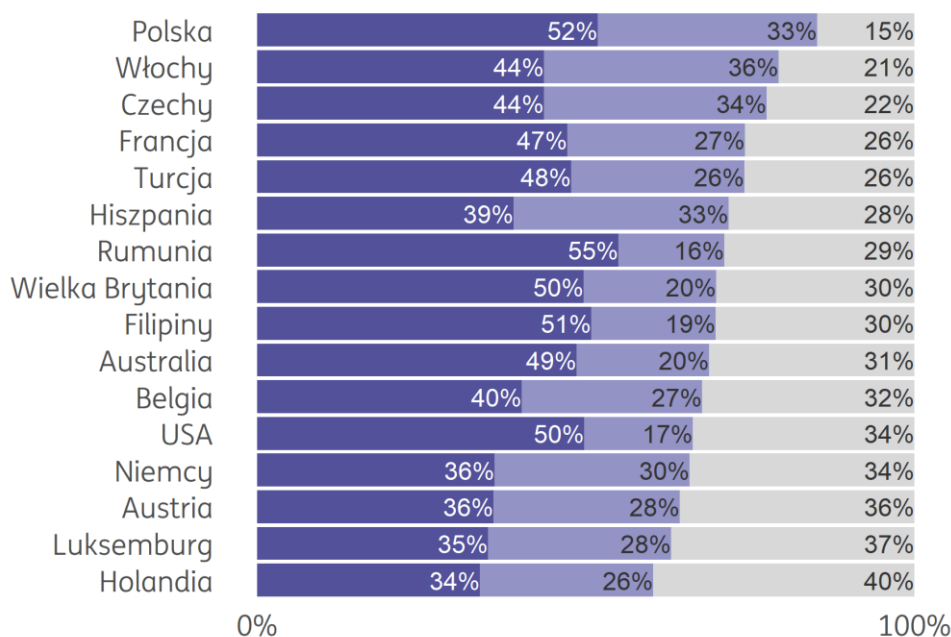
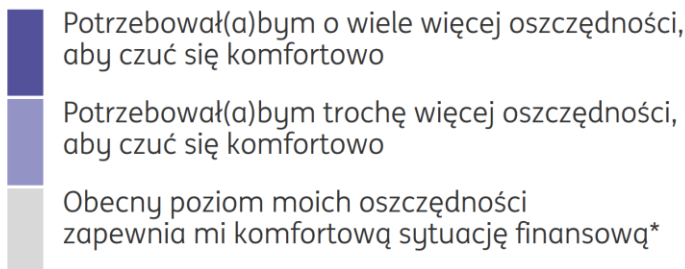

- Pandemia Covid-19 doprowadziła nie tylko pozbawiła część gospodarstw domowych oszczędności, lecz także zmniejszyła wartość oszczędności, jakimi dysponują te zamożniejsze.
- W ramach Finansowego Barometru ING nie pytamy wprost respondentów o to, jak duże mają oszczędności, gdyż dla wielu ludzi jest to wrażliwy temat, którym niechętnie się dzielą. Prosimy jednak o oszacowanie ile odłożyli jako wielokrotność miesięcznego wynagrodzenia.
- Porównanie odpowiedzi sprzed pandemii i w jej trakcie sugeruje, że oszczędności mieszkańców Polski i innych państw Europy stopniały. Odsetek Polaków deklarujących posiadanie oszczędności większych niż ich roczne dochody spadł z 17 do 14%. Z drugiej strony wzrósł odsetek tych, którzy deklarują oszczędności poniżej 3-miesięcznych dochodów (z 35 do 40%).
- Przyczyną topnienia oszczędności Polaków są nie tylko malejące dochody, lecz także ujemne realne oprocentowanie depozytów (dużo niższe niż inflacja) oraz spadająca wartość wielu aktywów (m.in. akcji, obligacji korporacyjnych).

Oszczędności nie zapewniają Polakom poczucia komfortu

Czy Twoje oszczędności dają Ci poczucie komfortu?

Próba: ok. 1000 osób w każdym z krajów objętych badaniem
Pytanie zadano w grudniu 2019, nie zostało powtórzone w 2020

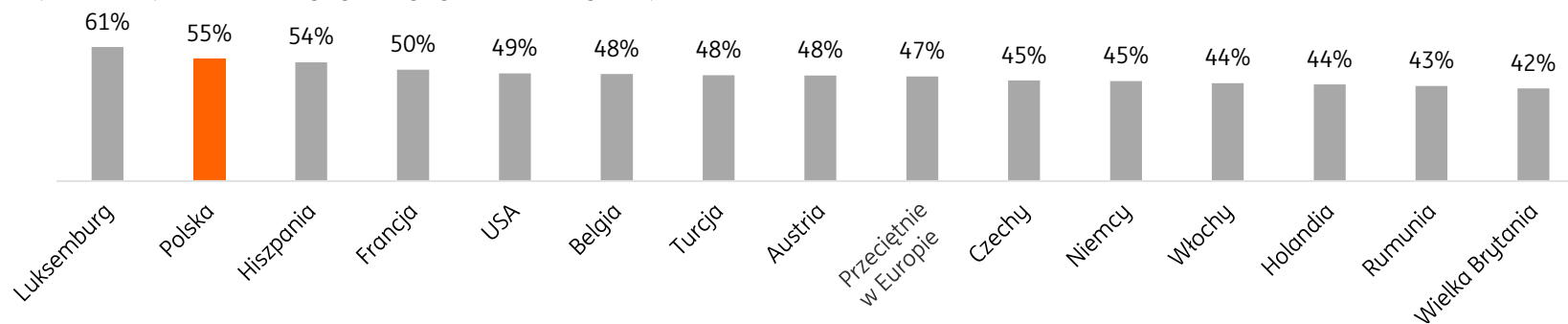
- Pandemia Covid-19 jest źródłem obaw nie tylko zdrowotnych, lecz także finansowych. Można przypuszczać, że dla Polaków te ostatnie są szczególnie duże. W pytaniu, które zadaliśmy jeszcze przed pandemią, tylko 15% mieszkańców naszego kraju zadeklarowało, że poziom oszczędności jakim dysponują zapewnia im komfortową sytuację finansową. To najniższy odsetek spośród wszystkich 15 krajów objętych badaniem.
- Stoi to w kontraście z faktem, że od kilku lat Polacy nie odbiegają w istotny sposób od mieszkańców innych krajów europejskich pod względem posiadania samych oszczędności (70% z nas je ma – nieco więcej niż przeciętnie w Europie) ani pod względem wielkości tych oszczędności jako wielokrotności miesięcznych dochodów.
- Sugeruje to, że Polacy mają podwyższony poziom lęku o swoją sytuację finansową w porównaniu z innymi nacjami. Można byłoby to przypisać pamięci o wysokim poziomie bezrobocia i kryzysie gospodarczym w pierwszej dekadzie transformacji. Przeczy temu jednak przykład Hiszpanii, która kryzysu gospodarczego i wysokiego bezrobocia doświadcza obecnie a nie 20 lat temu. U Polaków obawa o bezpieczeństwo finansowe jest najwyraźniej głębiej zakorzeniona.

Powodem może być m.in. duża potrzeba kontroli finansów.

- Ponadprzeciętnie duży poziom lęku finansowego może u Polaków wynikać nie tylko z obiektywnych trudności, lecz także większej potrzeby kontroli nad swoim życiem. Polacy wyraźnie częściej niż inne kraje objęte badaniem deklarują, że lubią planować przyszłość i przygotowywać się na nią i zarazem dużo rzadziej przyznają się, że żyją z dnia na dzień. Wyniki te należy jednak traktować z dystansem, gdyż badanie i porównywanie narodowych charakterów jest trudną i kontrowersyjną dyscypliną, w której stosuje się dużo dłuższe kwestionariusze niż użyty w Finansowym Barometrze ING.

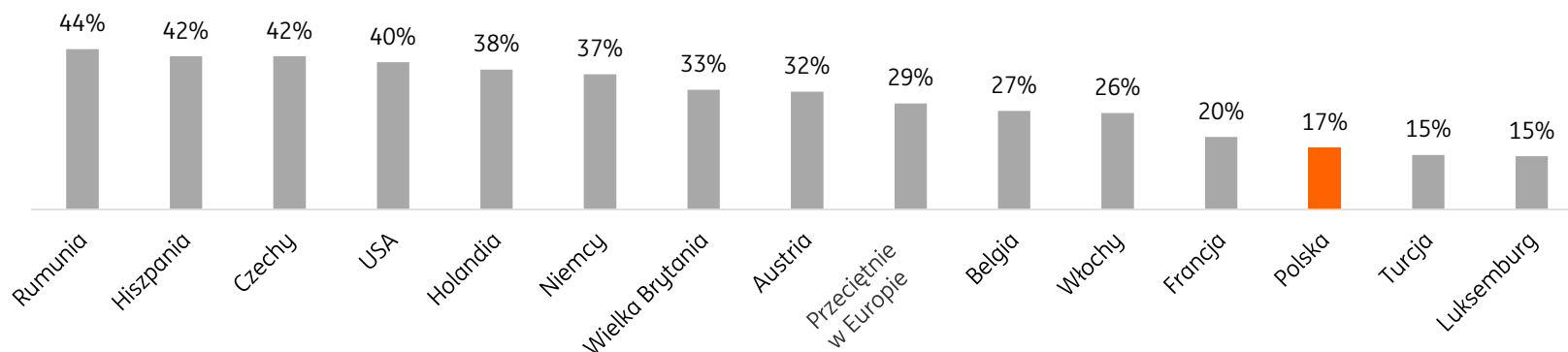
„Lubię planować i przygotowywać się na przyszłość” –

% odpowiedzi „w pełni mnie to dotyczy”, „dotyczy mnie to w dużym stopniu”

„Żyję z dnia na dzień”

% odpowiedzi „w pełni mnie to dotyczy”, „dotyczy mnie to w dużym stopniu”

Więcej informacji na temat prezentacji i badania chętnie udzieli:

Karol Pogorzelski

ekonomista ING

karol.pogorzelski@ingbank.pl

606 368 730

O badaniu

Finansowy Barometr ING

- Międzynarodowe badanie Grupy ING prowadzone w od 2011 roku, 3 razy do roku,
- Bada zachowania i postawy konsumentów wobec zagadnień finansowych w Polsce i na świecie
- Każda edycja koncentruje się na innym obszarze finansów

Obecna edycja badania

- Przeprowadzona w 14 krajach: Polska, Austria, Belgia, Czechy, Francja, Hiszpania, Holandia, Luksemburg, Niemcy, Rumunia, Turcja, Wielka Brytania, Włochy i USA
- Próba badawcza: 12585 respondentów, 1000 z Polski, Próba reprezentatywna ze względu na wiek, płeć oraz region zamieszkania,
- Wykonawca badania: IPSOS
- Czas realizacji: grudzień 2019 i przełom maja i czerwca 2020
- Metoda badawcza: wywiady kwestionariuszowe wspomagane komputerowo (CAWI)